

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 3 päivänä helmikuuta 2016

78/2016

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 12, 22—24, 64, 74, 76 ja 77 §, 86 §:n 3 momentti, 120 §:n 10 kohta sekä 160 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 12 § laissa 796/2012, 22 § osaksi laissa 1429/2011, 23 § laissa 1168/2007, 24 § laissa 911/2010, 64 § osaksi laeissa 629/2009 ja 296/2015, 74 § osaksi laissa 296/2015 sekä 76 § laeissa 629/2009 ja 296/2015,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 §, 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 8, 11, 13 ja 14 §, 15 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 16—21 §, 25 §:n 1 momentti, 34, 37, 52, 72 ja 73 §, 75 §:n 1 momentti, 80 §:n 2 momentti, 3 momentin 3 kohta ja 5 momentti, 81 §, 87 §:n 2 momentti, 88 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 89 §, 93 §:n 2 momentti, 96 §:n 1 momentti, 96 a §:n 2 momentti, 97 §:n 1 momentti, 99 §:n 1 momentti, 101 §:n 1 momentti, 103 §:n 2 momentti, 114 §:n 1—3 momentti, 117 §:n 4 momentti, 123 §:n 3 momentti, 126 §, 130 §:n 2 momentti, 131 §:n 4 momentti, 154 § sekä 159 §:n 1 ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti ja 73 § laissa 296/2015, 2 § osaksi laeissa 629/2009, 356/2010, 765/2011 ja 877/2015, 3 §:n 2 momentti osaksi laeissa 1168/2007 ja 1103/2008, 8 ja 11 § osaksi laeissa 796/2012 ja 296/2015, 13 § osaksi laissa 796/2012, 16 § osaksi laeissa 1429/2011, 796/2012 ja 877/2015, 17 ja 20 § osaksi laissa 1429/2011, 19 § osaksi laissa 877/2015, 25 §:n 1 momentti ja 34 § osaksi laissa 1168/2007, 37 § ja 123 §:n 3 momentti laissa 635/2009, 52 § osaksi laissa 796/2012, 72 § osaksi laissa 296/2015, 80 §:n 5 momentti ja 96 §:n 1 momentti laissa 1168/2007, 81 § laissa 1457/2011, 87 §:n 2 momentti ja 88 § laissa 629/2009, 89 § osaksi laissa 629/2009, 93 §:n 2 momentti, 96 a §:n 2 momentti ja 103 §:n 2 momentti laissa 885/2014, 97 §:n 1 momentti laeissa 1429/2011 ja 877/2015, 99 §:n 1 momentti laissa 877/2015, 117 §:n 4 momentti laissa 1205/2009, 126 § osaksi laissa 356/2010 sekä 159 §:n 1 momentti osaksi laissa 911/2010 ja 3 momentti laissa 911/2010, sekä

lisätään lakiin uusi 53 a—53 l § ja niiden edelle uusi väliotsikko, lakiin uusi 81 c §, 100 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 104 a § sekä 114 §:ään uusi 6 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään merenkulkijan oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, kuntoutukseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen ja työu-raeläkkeeseen sekä merenkulkijan edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen.

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *työntekijällä* merityösopimuslain (756/2011) mukaisessa työsuhteessa olevaa merenkulkijaa;

2) *työsuhteella* merityösopimuslain 1 luvun 1 §:n mukaiseen työsuhteeseen perustuvaa työsuhdetta tai sitä vastaavaa työsuhdetta ulkomaisessa aluksessa;

3) *päälystöllä* kansi- ja konepäälystöstä sekä *miehistöllä* kansi- ja konemiehistöä, taloushenkilökuntaa ja muuta laivahenkilökuntaa;

4) *eläkekassalla* 1 §:n 3 momentissa mainittua Merimieseläkekassaa;

5) *työeläkkeellä* 3 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaista eläkettä;

6) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutuspäivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta, työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (279/1959) mukaista päivärahaa;

7) *ansaitulla eläkkeellä* tässä laissa tarkoitettujen työansioden, päättyneen eläkkeelläoloajan ja 6 kohdassa tarkoitettujen palkattomien aikojen perusteella karttunutta eläkettä sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttunutta etuutta;

8) *ensisijaisella etuudella* 97 ja 98 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti ja vähennetään tämän lain mukaisesta etuudesta;

9) *EU:n sosiaaliturvan perusasetuksella* sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 883/2004 ja *EU:n sosiaaliturvan täytäntöönpanoasetuksella* sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 987/2009;

10) *EU- ja ETA-maalla* maata, jossa sovelletaan EU:n sosiaaliturvan perusasetusta tai sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71;

11) *sosiaaliturvasopimuksella* Suomea sitovaa kansainvälistä, sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta;

12) *teoreettisella eläkkeellä* laskennallista eläkettä, jota määrättäessä työeläkelakien alainen ja EU- ja ETA-maan työskentelyaika luetaan tämän lain mukaiseksi työskentelyajaksi;

13) *alimmalla vanhuuseläkeiällä* 8 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua työntekijän syntymävuoden perusteella määräytyvää vanhuuseläkeikää.

Tässä laissa *eläketapahtumalla* tarkoitetaan:

1) vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;

3) työkyvyttömyyden alkamista 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla;

- 4) työraeläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä 53 a §:n mukaisesti; tai
- 5) edunjättäjän kuolemaa.

3 §

Työeläkelait

— — — — —
Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

- 1) julkisten alojen eläkelaki (81/2016);
- 2) ortodoksisesta kirkosta annettu laki (985/2006);
- 3) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö;
- 4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

5 §

Lain soveltamisalan rajaukset

Tämä laki ei koske työsuhdetta:

- 1) ajalta ennen 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua;
 - 2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt työntekijä täyttää 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntynyt työntekijä täyttää 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt työntekijä täyttää 70 vuotta (*vakuuttamisvelvollisuuden yläkäräjä*); tai
 - 3) jossa työntekijä toimii muusikkona, näyttelijänä, tanssijana tai muuna esiintyvänä taiteilijana.
- — — — —

8 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työntekijän alin vanhuuseläkeikä määräytyy hänen syntymävuotensa mukaan seuraavasti:

- 1) vuonna 1954 ja sitä ennen syntyneellä 63 vuotta;
- 2) vuonna 1955 syntyneellä 63 vuotta ja 3 kuukautta;
- 3) vuonna 1956 syntyneellä 63 vuotta ja 6 kuukautta;
- 4) vuonna 1957 syntyneellä 63 vuotta ja 9 kuukautta;
- 5) vuonna 1958 syntyneellä 64 vuotta;
- 6) vuonna 1959 syntyneellä 64 vuotta ja 3 kuukautta;
- 7) vuonna 1960 syntyneellä 64 vuotta ja 6 kuukautta;
- 8) vuonna 1961 syntyneellä 64 vuotta ja 9 kuukautta;
- 9) vuosina 1962—1964 syntyneellä 65 vuotta.

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä sopeutetaan eliniän muutokseen 88 §:n ja työntekijän eläkelain 83 §:n mukaisesti ja ikä vahvistetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella vuodelle, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä työsuhteessa, josta hän jää eläkkeelle.

11 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Jos työntekijän vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittua eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavaa kalenterikuukautta myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Työntekijällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen samalta ajalta, jolta hän on saanut työttömyyspäivärahaa.

13 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja lopettanut työn, jonka perusteella hän hakee vanhuuseläkettä. Vanhuuseläke voidaan myöntää takautuvasti, ei kuitenkaan ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta.

Jos työntekijä jatkaa työntekoa vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täytettyään, vanhuuseläke myönnetään eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen työansioista karttunut eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan työntekijän vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työntekijä on saanut osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 8 §:ssä säädetty edellytykset ja lopettanut työeläkelakien mukaan vakuutetun pääasiallisen työnsä.

14 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Työntekijä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun työntekijä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä ja vanhuuseläke lakkautetaan työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

15 §

Oikeus osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle aikaisintaan hänen syntymävuotensa mukaan määräytyvän alaikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työntekijän osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja määräytyy seuraavasti:

- 1) vuonna 1963 ja sitä ennen syntyneellä alaikäraja on 61 vuotta;
- 2) vuonna 1964 syntyneellä alaikäraja on 62 vuotta;

3) vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneellä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän muutokseen 88 §:n ja työntekijän eläkelain 83 §:n mukaisesti.

Työntekijällä ei ole oikeutta osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, jos hän eläkkeen alkaessa saa muuta omaan työskentelyynsä perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta taikka maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea.

16 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrä

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena on eläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä työeläkelakien mukaan ansaittu eläke. Tämän lain mukaisen eläkeosuuden määrä on työntekijän hakemuksen mukaan 25 tai 50 prosenttia osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta tämän lain mukaisesta eläkkeestä.

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuudesta vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa varhennetaan ennen työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua (*varhennusvähennys*).

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuutta korotetaan pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa lykätään työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Jos osittainen varhennettu vanhuuseläke on myönnetty 25 prosentin suuruisena eläkkeenä ja työntekijä hakee toisen 25 prosentin myöntämistä, jälkimmäinen osuus lasketaan samasta 1 momentissa tarkoitetusta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta eläkkeestä kuin ensin myönnetty osuus. Jos jälkimmäiseen osuuteen lasketaan varhennusvähennys tai lykkäyskorotus, se lasketaan jälkimmäisen osuuden alkamisajan kohdan mukaan.

17 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkaminen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke alkaa eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta tai hakijan ilmoittamasta myöhemmästä ajankohdasta. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä samoin kuin jälkimmäisen 25 prosentin osuuden myöntämistä on haettava alkavaksi samasta ajankohdasta kaikkien työeläkelakien mukaan.

Eläkkeensaaja voi hakemuksesta peruuttaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta. Eläkkeessä poistaa peruutettua eläkettä koskevan päätöksen. Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä säädetään 123 §:ssä.

18 §

Vanhuuseläke ja sen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun työntekijälle myönnetään vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeen määrä lasketaan tällöin seuraavista osista:

- 1) osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä ansaitusta, vielä myöntämättä olevasta eläkeosuudesta; ja

3) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä päättäneistä työsuhteista ansaitusta eläkkeestä.

Sen estämättä, mitä 8 §:ssä säädetään, jos työntekijälle myönnetään muun yksityisten alojen työeläkelain tai julkisten alojen työeläkelain mukainen vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen, työntekijälle myönnetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä tämän lain mukaan ansaitusta eläkkeestä vielä myöntämättä oleva osuus.

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun eläkeosaan ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittuun eläkkeeseen lisätään lykkäyskorotus siten kuin 11 §:ssä säädetään.

19 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 53 f §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

21 §

Työkyvyttömyyseläke, työuraeläke ja vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke, työuraeläke tai vanhuuseläke samalle ajalle, jolta on jo maksettu osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan huomioon muun myönnettävän eläkkeen osasuorituksena.

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

- 1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla;
- 2) työntekijällä on työskentelystä saatuja vakuutettuja työansioita 82 §:ssä tarkoitettuna tulevan ajan tarkasteluaikana vähintään 25 133,40 euroa; ja
- 3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

— — — — —

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä ensi perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkekassan takautumisoikeudesta, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 75 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Lisäksi työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen palvelussuhteen jatkuessa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ja hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen karttuneen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa.

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttää työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen hakemuksesta, kun hänen työkyvyttömyyseläkkeensä muuttuu 1

momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi, jos työntekijä ei ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä vanhuuseläkkeelle. Jos työntekijä tekee työtä muun työeläkelain kuin tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai tämän lain tai muun työeläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä, työntekijällä on oikeus tämän työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänelle myönnetään vanhuuseläke. Työntekijällä on oikeus edellä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai sen päätyttyä tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen myös, jos hänelle myönnetään aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 86 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

Työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) työntekijälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työuraeläke

53 a §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus työuraeläkkeeseen 63 vuotta täytettyään, jos:

1) hän on työskennellyt vähintään 38 vuoden ajan työeläkelakien mukaan vakuutettavassa työssä, joka on ollut 53 b §:ssä tarkoitettua rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaa työtä;

2) hänen työkykynsä on sairauden, vian tai vamman vuoksi heikentynyt, mutta kuitenkin vähemmän kuin 35 §:ssä tarkoitetun täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää;

3) hänen mahdollisuutensa jatkaa työssä ovat 1 ja 2 kohdassa mainituista syistä pysyvästi heikentyneet; ja

4) työuraeläkkeen alaikärajan täyttämishetkellä tai sen jälkeen eläkehakemuksen viereille tullessa 1 kohdassa tarkoitettu työ jatkuu tai sen päättymisestä on kulunut enintään vuosi.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset poissaolojaksot työsuhteen aikana sairauden tai lomautuksen vuoksi sekä tilapäinen työttömyys.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun työeläkelakien mukaan vakuutettavaan työhön rinnastetaan toisessa EU- ja ETA-maassa sekä Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa vakuutettava 53 b §:ssä tarkoitettu rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ.

53 b §

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ

Työntekijän 53 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioitaessa edellytetään, että työ on merkittävässä määrin sisältänyt yhtä tai useampaa seuraavista tekijöistä:

1) suurta lihasvoimaa edellyttäviä tai lihaksia pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä;

2) hengitys- ja verenkiertoelimistön erityisen voimakasta kuormittumista;

3) kuormittavia ja hankalia työasentoja;

4) voimaa tai suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä taikka työliikkeitä, jotka sisältävät samanaikaisesti käsien puristusta, kiertoa ja voimaa;

5) työskentelyä erityisen vaativassa ja poikkeuksellista henkistä kuormitusta aiheuttavassa vuorovaikutteisessa työssä; taikka

6) työskentelyä jatkuvaa varuillaan oloa tai erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa on korkea tapaturman tai onnettomuuden riski taikka ilmeinen väkivallan uhka.

Arvioitaessa sisältääkö työ merkittävässä määrin yhtä tai useampaa 1 momentissa tarkoitettua tekijää, rasittavuutta ja kuluttavuutta lisäävänä tekijänä otetaan huomioon työn poikkeukselliset fysikaaliset tekijät, kuormitusta lisäävien suojavarusteiden käyttö, toistuvaa yötyötä sisältävä tai muutoin kuormittava vuorotyö sekä toistuvat pitkät työvuorot.

Työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioidaan 1 ja 2 momentissa mainittujen eri tekijöiden yhteisvaikutus kokonaisuutena huomioiden.

53 c §

Työuraeläkkeen määrä

Työuraeläkkeen määrä on työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke.

53 d §

Työuraeläkkeen alkaminen

Työuraeläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 53 a §:ssä säädetty edellytykset, kuitenkin aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta.

Työuraeläke myönnetään toistaiseksi.

53 e §

Ennakkopäätös oikeudesta työuraeläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 53 a §:ssä tarkoitettua työuraeläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen antaa se eläkelaitos, joka olisi toimivaltainen ratkaisemaan eläkehakemuksen, jos työntekijä hakisi ennakkopäätöksen sijasta eläkettä.

Työuraeläkkeestä annettu ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden tai työntekijän ja hänen työnantajansa sopiman pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi. Ennakkopäätös voi kuitenkin olla voimassa enintään alimpaan vanhuuseläkeikään asti.

53 f §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpuolun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7—10 §:ssä säädetään.

78/2016

53 g §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkekassan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

53 h §

Työuraeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työuraeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työntekijällä on hakemuksesta oikeus työuraeläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänen työuraeläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi, jos työntekijä ei ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä vanhuuseläkkeelle.

Jos työntekijän työsuhte päättyy alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, työntekijällä on oikeus hakemuksesta eläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen aikaisintaan työsuhteen päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

53 i §

Vanhuuseläkkeen myöntäminen työuraeläkkeen sijaan

Työuraeläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeiän ennen työuraeläkkeen alkamista.

53 j §

Työuraeläkkeenhakijan kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Jos eläkekassa hylkää työuraeläkehakemuksen, sen on selvitettävä, onko työntekijällä oikeus 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen ja varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet muun lainsäädännön mukaiseen kuntoutukseen on selvitetty. Jos työntekijällä on oikeus 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkekassa antaa oikeudesta kuntoutukseen ennakkopäätöksen 27 §:n mukaan.

53 k §

Työuraeläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työuraeläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työuraeläke julkisten alojen eläkelain 51 §:n perusteella.

53 l §

Työuraeläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työuraeläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle ryhtymisestään ansiotyöhön.

78/2016

72 §

Eläkkeen karttuminen

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 78 §:ssä tarkoitetuista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista (*vuosiansio*), jotka työntekijä on ansainnut 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka.

Eläkkeeseen eivät oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden työansiot, jos tuleva aika on työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 73 §:ssä säädetään.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia työntekijän kunkin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman, 80 §:ssä tarkoitetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

73 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä (*tuleva aika*). Jos työntekijän alinta vanhuuseläkeikää ei ole eläketapahtumahetkellä säädetty, eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää hänen omaa ikäluokkaansa lähimmälle ikäluokalle säädetyn alimman vanhuuseläkeiän. Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijällä on työeläkelakien mukaisia työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 1,5 prosenttia vuotta kohden 82 §:ssä tarkoitettusta tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta.

75 §

Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona työntekijä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

— — — — —

80 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

— — — — —

Eläkkeeseen oikeuttaa työntekijän 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka palkattomalta ajalta saaman etuuden perusteena oleva tulo 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Vanhuuseläkettä laskettaessa työntekijän saaman etuuden perusteena oleva tulo otetaan kuitenkin huomioon vanhuuseläketapahtumakuukauden loppuun.

Palkattoman ajan etuuksien perusteena ovat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena ovat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

— — — — —

3) 75 prosenttia työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päivärahaa on saatu alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukauden loppuun mennessä;

— — — — —
 Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei kartu eläkettä siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien mukaista eläkettä, vastaavaa ulkomaista etuutta taikka kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionin toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen ajalta eläkettä karttuu kuitenkin myös etuuden perusteena olevan tulon perusteella.
 — — — — —

Työeläkeote, sen antaminen ja tarkistaminen

81 §

Työeläkeote

Työntekijälle, joka on 17—69-vuotias, annetaan hänen eläkkeeseen oikeuttavista ansioistaan työeläkeote. Työeläkeotteessa ilmoitetaan kuudelta otteen antamisvuotta edeltäneeltä kalenterivuodelta:

- 1) eläkkeeseen oikeuttavat työeläkelakien mukaiset työansiot työnantajittain;
- 2) eläkkeeseen oikeuttava yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutettu työskentely sekä näiden kokonaistyötulot;
- 3) eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot etuuslajeittain;
- 4) peruste ja aika, jolta etuutta karttuu valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan; ja
- 5) työeläkeotteen antamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijä on osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä.

Työeläkeotteessa ilmoitetaan lisäksi työntekijän alin vanhuuseläkeikä, jos se on säädetty hänen ikäluokalleen työeläkeotetta annettaessa.

Eläkekassa tai muu yksityisten alojen eläkelaitos antaa työeläkeotteen, kun:

- 1) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämismuuttoa edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain yksityisten alojen työeläkelakien mukaan tai rinnakkain yksityisten alojen ja julkisten alojen työeläkelakien mukaan; tai
- 2) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämismuuttoa edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain julkisten alojen työeläkelakien mukaan ja hänellä on myös eläkkeeseen oikeuttavia yksityisten alojen työeläkelakien mukaisia työansioita kolmen työeläkeotteen lähettämismuuttoa edeltävän vuoden aikana.

Eläketurvakeskus antaa työeläkeotteen, kun otteen saajalla ei ole rekisteröityjä työeläkelakien mukaan eläkkeeseen oikeuttavia työansioita lainkaan, mutta hänellä on 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuja rekisteröityjä etuusjaksoja.

81 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Tavoite-eläkeikä on kullekin ikäluokalle se ikä, jossa tämän ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä laskettu lykkäyskorotuksen eläkettä suurentava vaikutus on vähintään yhtä suuri kuin elinaikakertoimen vanhuuseläkettä pienentävä vaikutus.

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuselä-

keikkäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikkäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

87 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

Kertakorotus lasketaan työntekijän maksussa olevien yksityisten alojen työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 25, jos työntekijä on korotusvuoden alussa 23—31-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 1,0 prosenttiyksiköllä.

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

88 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen. Ikärajat vahvistetaan sille vuodelle, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke, työuraeläke ja työkyvyttömyyseläke sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen työntekijän eläkelain 83 §:ssä tarkoitetulla elinaikakertoimella. Eläkkeen alkaessa eläke muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Jos muu eläke kuin työkyvyttömyyseläke alkaa ennen tuota vuotta, se muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos työntekijän työkyvyttömyys alkaa ennen sitä vuotta, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta, työkyvyttömyyseläke muunnetaan työkyvyttömyyden alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi eläkettä ei muunneta uudelleen elinaikakertoimella. Kun osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, elinaikakertoimella muuntamaton osa vanhuuseläkkeestä muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikärajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikärajat vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

89 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen perusteella. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut 1 momentissa mainittua eläkettä tai hän sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Perhe-eläkkeen perusteessa ei oteta huomioon 97—99 §:n mukaista edunjättäjän eläkkeen vähennystä.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, mutta hän ei kuollessaan saanut vanhuuseläkettä tai sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan edunjättäjän kuolinpäivään mennessä tämän lain mukaan karttunut eläke.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisältynyt 87 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään 87 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

93 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

— — — — —

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai hän saa osittaista varhennettua vanhuus-eläkettä ja leski ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikänsä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä. Jos leski on täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän viimeistään edunjättäjän kuolinpäivänä, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka hänelle on karttunut edunjättäjän kuolinvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä. Jos leski on työskennellyt ulkomailla tai Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen ulkomailla työskentelynsä taikka Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusaikaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain alaista.

— — — — —

96 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilanteissa

Leskeneläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, jos:

- 1) leski ei saa omaan työhön perustuvaa työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä;
 - 2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun leskeneläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja
 - 3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 93 §:n mukaisesti määrätty eläke.
- — — — —

96 a §

Leskeneläkkeen tarkistaminen

— — — — —

Leskeneläke tarkistetaan myös, jos leskeneläkettä vähennettäessä huomioon otettu lesken saama työkyvyttömyyseläke lakkaa ja leskelle myöhemmin myönnetään muu uusi eläke kuin osittainen varhennettu vanhuuseläke, johon ei sovelleta 86 §:n säännöksiä eläkkeen myöntämisestä entisin perustein.

— — — — —

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

- 1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetyskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;
 - 2) maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 58 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa;
 - 3) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke;
 - 4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;
 - 5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;
 - 6) potilasvahinkolain (585/1986) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke.
- — — — —

99 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vastaavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain sekä potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun

vanhuuseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

100 §

Takautumisoikeus

Eläkekassalla on oikeus saada maksamansa työkyvyttömyyseläkkeen, perhe-eläkkeen ja kuntoutusetuuden määrä takaisin raideliikennevastuulain (113/1999) mukaan korvausvelvolliselta, jos työntekijän työkyvyttömyyden tai edunjättäjän kuoleman aiheuttaa raideliikennevastuulain mukaan korvattava vahinkotapahtuma. Eläkekassan oikeus korvaukseen voi olla enintään sen suuruinen, mitä vahinkoa kärsinyt tai edunsaaja raideliikennevastuulain mukaan olisi oikeutettu saamaan.

101 §

Ansiorajojen, rahamäärien ja vuosiansioiden tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa tarkoitetut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan vuosittain tammiukuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Eläkettä laskettaessa vuosiansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen maksettavaa muuta eläkettä tai osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkimmäistä eläkeosuutta laskettaessa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteen vielä myöntämättä oleva eläkeosuus tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

103 §

Eläkehakemus

Jos työntekijällä on oikeus 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkekassa antaa työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 36 §:n tai työuraeläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 53 j §:n perusteella ennakkopäätöksen työeläkekuntoutuksesta ilman kuntoutushakemusta.

104 a §

Työuraeläkkeen hakemista koskevat selvitykset

Työuraeläkkeen hakijan on toimitettava eläkekassalle työterveyshuollon lausunto, joka sisältää:

- 1) kuvauksen hakijan nykyisen työn sisällöstä sekä arvion sen 53 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta sekä työkykyvaatimuksesta;
- 2) työterveyslääkärin lausunnon hakijan terveydentilasta ja työkyvystä;
- 3) arvion hakijan 53 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista mahdollisuuksista jatkaa työssä; sekä
- 4) kuvauksen hakijan aikaisempien töiden sisällöstä sekä arvion niiden 53 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta, jos selvitystä hakijan työhistoriasta on saatavilla.

Työuraeläkkeen hakijan on lisäksi toimitettava eläkekassalle työnantajan lausunto hakijan työn sisällöstä.

Jos työterveyshuollon tai työnantajan lausuntoa ei ole saatavilla tai toimitetut lausunnot eivät ole riittäviä eläkeasian ratkaisemiseksi, eläkekassa voi hyväksyä näitä lausuntoja vastaavan muun selvityksen. Hakijan on tällöin toimitettava eläkekassalle hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarvittava selvitys terveydentilastaan, työkyvystään, työuran pituudesta tai työn sisällöstä.

Työuraeläkkeen hakija on velvollinen eläkekassan osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä tai tässä pykälässä säädetyn lausunnon hankkimista varten tutkittavana eläkekassan nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkekassan osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista eläkekassan käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Eläkekassa on velvollinen korvaamaan työuraeläkkeen hakijalle 4 momentissa tarkoitettua tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

114 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen työnantajalle

Jos eläkekassa on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos työntekijälle on myönnetty työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläke 52 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla takautuvasti alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan työkyvyttömyysajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos eläkekassa on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen tai 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa vanhuuseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkan sijasta irtisanomisajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

— — — — —

Mitä 2 momentissa säädetään takautuvan vanhuuseläkkeen maksamisesta työnantajalle samalta ajalta maksetun sairausajan palkan korvaamiseksi, sovelletaan myös, jos työntekijälle myönnetään työuraeläkkeen sijasta vanhuuseläke 53 i §:ssä tarkoitetulla tavalla.

117 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

— — — — —

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muuta eläkettä kuin osittaista varhennettua vanhuuseläkettä takautuvasti, eläkekassan on työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuvasti maksettava eläke työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

— — — — —

78/2016

123 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

— — — — —

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös, jos eläkekassa on yksityisten alojen ratkaisevana eläkelaitoksena tai viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen työeläkelakien mukaista eläkettä aiheettomasti. Jos eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelain mukaista eläkettä, takaisinperinnästä päättää Keva siten kuin takaisinperinnästä julkisten alojen eläkeläissa säädetään. Eläkekassa antaa viimeisenä eläkelaitoksena takaisin perittävistä eläkkeistä päätösyhdistelmän ja perii takaisin perittävän määrän.

— — — — —

126 §

Muutoksen hakeminen eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään

Eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään päätöksestä. Jos eläkekassan päätös sisältyy Kevan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin julkisten alojen eläkeläissa säädetään.

130 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

— — — — —

Kun eläkekassa on viimeisenä eläkelaitoksena antanut päätösyhdistelmän, sen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

— — — — —

131 §

Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

— — — — —

Jos eläkekassa päätösyhdistelmän antaneena viimeisenä eläkelaitoksena on pyytänyt 130 §:n 2 momentissa tarkoitetun lausunnon Kevalta eikä se oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, eläkekassan on toimitettava valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetulle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

154 §

Eläkekassan vastuu vanhuuseläkkeestä

Eläkekassa on vastuussa:

1) työntekijän ja eläkkeensaajan vanhuuseläkkeen siitä osasta, joka perustuu työntekijän ennen ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiskuukautta edeltävän kuukauden loppua tekemään työhön ja joka vastaa 0,4 prosentin vuotuista eläkkeen karttumaa käyttäen eläkeikänä 65 vuotta tai, jos vanhuuseläkkeen osa perustuu työntekijän 65 vuoden täyttämisen

vuoden jälkeiseen työhön, työntekijän ikää työntekovuonna, ja laskettuna sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan; eläkekassan vastuuseen ei kuitenkaan lueta 101 §:n mukaisesta vuosiansioiden palkkakertoimella tarkistamisesta tai eläkkeen alkamisen jälkeen tehdystä 102 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuvaa korotusta eikä elinaikakertoimesta johtuvaa muutosta;

2) määrästä, joka 155 §:n ja sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan on siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan; ja

3) määrästä, joka on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan vanhuuseläkkeen osaan rahastoidun osan kasvattamiseksi.

159 §

Eläkekassan vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista

Eläkekassa ja työntekijän eläkelain mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset vastaavat yhteisesti seuraavista kuluista siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannetuiksi:

1) muut kuin 154 ja 156 §:ssä tarkoitetut vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, lukuun ottamatta työntekijän eläkelain 174 ja 175 §:n mukaisesti maksettavaa määrää;

2) eläkkeiden ja kuntoutusrahojen ne osat, jotka ylittävät 154—157 §:n mukaiset määrät; tällöin kuntoutusrahan kustannuksen katsotaan kokonaan määräytyvän sen eläkelain mukaan, jonka perusteella kuntoutusraha on myönnetty;

3) perhe-eläke;

4) osittainen varhennettu vanhuuseläke;

5) kuntoutuskorotus; kuntoutuskorotuksen määrään luetaan tällöin myös korotuksen määrä siltä osin kuin se kohdistuu 153 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavan määrän ylittävään osaan;

6) sosiaali- ja terveysministeriön antamien vastuuvelan ja eläkevastuun laskuperusteiden muuttamisesta aiheutuvat kustannukset;

7) 154 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista siirroista aiheutuvat kustannukset;

8) työntekijän eläkelain 179 §:n 1 momentin 1—8 ja 10 kohdassa tarkoitettujen lain perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudet; ja

9) työuraeläke.

Eläkekassan osuus 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdan mukaisista vanhuuseläkekuluista, lukuun ottamatta työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluja, määräytyy yhteisesti kustannettaviin kuluihin tarkoitettujen varojen mukaisessa suhteessa. Eläkekassan osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista työkyvyttömyyseläkekuluista, 1 momentin 2 kohdan mukaisista muista kuin vanhuuseläkekuluista, edellä mainituista 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisista työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluista sekä 1 momentin 3—5 ja 9 kohdan mukaisista kuluista määräytyy eläkekassassa vakuutettujen työansioden mukaisessa suhteessa. Eläkekassan osuus 1 momentin 6 ja 7 kohdan mukaisista kuluista määräytyy siten kuin 4 momentin mukaisissa laskuperusteissa on tarkemmin määriteltä. Eläkekassan osuus 1 momentin 8 kohdan mukaisista kuluista määräytyy kuten eläkekassan osuus vastaavista 1 momentin mukaisista yhteisesti kustannettavista kuluista.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

78/2016

Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 2016

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä